19 augustus 2024

Dit is een werkdocument. Niet citeren! Niet verspreiden!

Bijgewerkte samenvattende nota

Uitvoering van het Zonebesluit 2023/2024 van de Stad Brussel betreffende het verbod op alcoholgebruik

Dit document is gebaseerd op de gegevens afkomstig van de Zone, meer bepaald van de cel Statistiek, de juridische dienst van de Stad, de dienst Openbare Rust en de teams gemeenschapswachten van Bravvo/Bruciteam. De gegevens zijn bijgewerkt tot 31 juli 2024.

Context: gelet op de centrale ligging en de concentratie van bezoekers aan horecazaken in het stadscentrum brengt de consumptie van alcohol op de openbare weg meerdere vormen van overlast teweeg, voornamelijk als gevolg van samenscholingen die de openbare rust verstoren:

- *Geluidsoverlast (luid geroep, brekend glas enz.);*
- *Problemen inzake openbare veiligheid (vechtpartijen, beschadigingen, diefstallen);*
- *Aantasting van de openbare netheid (vuiligheid, braaksel, zwerfafval, lege flessen en blikjes);*
- *Wangedrag tegenover buurtbewoners en/of voorbijgangers (verwensingen, luid geroep enz.).*

Het fenomeen lijkt zich al enkele jaren in de wijk te 'verankeren', ook los van plaatselijke feesten en evenementen, en zonder de onmiddellijke aanwezigheid van horecazaken en terrassen.

De Stad Brussel heeft in 2020 een eerste **gemeentebesluit** uitgevaardigd dat de consumptie van alcoholhoudende dranken verbiedt in de perimeter van het centrum. Dit gemeentereglement geldt voor een jaar en wordt na afloop van elke periode opnieuw geëvalueerd. Sindsdien werd het reglement al viermaal verlengd. Bij een overtreding legt het reglement een boete op van 75 euro (en maximaal 500 euro bij recidive). De maatregelen hebben alleen betrekking op meerderjarigen (doelgroep)[1]. De evaluatie van oktober 2020 – na afloop van de eerste periode – bracht de bijzonder problematische situatie in de omgeving van de Varkensmarkt aan het licht. Deze vaststelling leidde tot een verruiming van het toepassingsgebied van het reglement. Het verbod werd uitgebreid van de voetgangerszone tot de volledige **Kaaienwijk** en geldt **24 uur op 24**.

[1] In geval van minderjarigen ontvangen de ouders enkel een herinneringsbrief.

Belangrijke datums

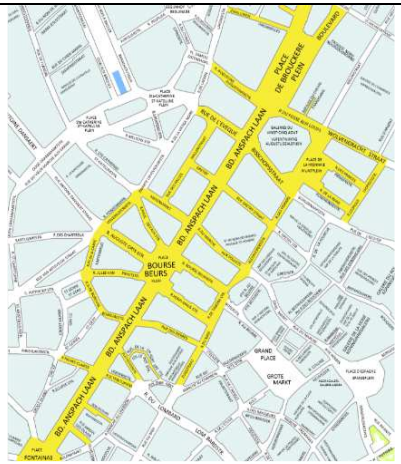

Oorspronkelijke perimeter (januari 2020 tot september 2020) en affiche

- **Januari 2020:** sensibilisering nachtwinkels en hotels (BHA), affiches;
- **01/02/20:** inwerkingtreding zonereglement alcohol (eerste test van 6 maanden);
- **18/03/21 tot 01/02/22:** gezondheidscrisis (sluiting van de horeca, avondklok enz. met weerslag op het alcoholplan);
- **05/10/20 tot 05/10/21:** evaluatie en uitbreiding van het reglement inzake het verbod op alcoholgebruik naar de Kaaienwijk (noordoosten van de Vijfhoek).

Huidige (verruimde) perimeter van het zonebesluit inzake het alcoholverbod sinds oktober 2020 tot heden.

- **05/10/21:** verlenging met één jaar van het zonereglement inzake het verbod op alcoholgebruik, zonder wijzigingen
- **05/10/22:** idem
- **05/10/23:** idem
- **Augustus/september 2024:** nieuwe evaluatie vóór een eventuele verlenging (> 05/10/24).

Vaststellingen van de politie - pv's verbod Stedelijk Reglement

Opmerking: *Voor de volledigheid en correcte interpretatie van de data werden alle politiegegevens van 2020 tot 2024 bijgewerkt op basis van een homogene gegevensextractie uit de database van de politie.*

De schommelingen in de tabel hieronder zijn onder meer het gevolg van hernieuwde campagnes, klachten van buurtbewoners en de covidmaatregelen (avondklok, sluiting van de horeca enz.)[2]. Vanaf eind 2020 wordt het reglement vaker toegepast op problematische samenscholingen in de openbare ruimte, als gevolg van de problemen die vanuit de zone werden gemeld. We willen hierbij opmerken dat de politie niet voor alle vastgestelde feiten een pv opstelt, aangezien het soms om buitenlandse overtreders gaat (bijvoorbeeld toeristen en/of mensen zonder verblijfsvergunning). Bij een overtreding van het reglement gaat de politie over tot de onmiddellijke vernietiging van de alcohol die bedoeld was voor consumptie in de openbare ruimte. Het is belangrijk hierbij op te merken dat dit reglement dat de consumptie van alcohol verbiedt, de mogelijkheid inhoudt om het product als dusdanig in beslag te nemen. Dat is een extra drukkingsmiddel dat verder gaat dan de vaststelling van dronkenschap die vereist is volgens de wet op de beteugeling van openbare dronkenschap.

[2] Om de grafiek overzichtelijk te houden, werden de gegevens/pv's van februari en maart 2024 (863) die specifiek van toepassing waren op toeristen vóór de covidcrisis, uit de grafiek verwijderd.

Bron: cel Statistiek Politiezone Brussel-Hoofdstad-Elsene/grafiek Bravvo

Vanaf het begin van 2020 tot augustus 2024 werden op basis van het zonereglement **2043 alcoholgerelateerde overtredingen** vastgesteld (+ 237 pv's op basis van het gewestelijk reglement) binnen de verbodsperimeter. De vaststellingen kunnen als volgt worden uitgesplitst voor de vijf opeenvolgende reglementen:

1e reglement ❶	*februari 2020 en maart 2020*	alleen al tijdens de periode februari-maart 2020 werden **863** van deze pv's (54%) opgemaakt (niet opgenomen in de grafiek hierboven). Het is belangrijk om op te merken dat deze eerste piek de focus weergeeft op de feestelijke dimensie van alcoholgebruik in de voetgangerszone, vóór de covidcrisis.
	april 2020/september 2020	**66** pv's (4% van het totaal). Sterke daling vanwege de covidcrisis. Nadruk op de problemen in de zone Varkensmarkt/Nieuwe Graanmarkt.
2e reglement ❷	*oktober 2020/september 2021*	**124** pv's (8% van het totaal) plus 237 uitgeschreven boetes op basis van het gewestelijk covidreglement dat bovenop het gemeentereglement werd toegepast. In die periode werden 0 tot 5 feiten vastgesteld.
3e reglement ❸	*oktober 2021/september 2022*	**253** pv's (16%) opgemaakt tijdens laatste uitvoeringsperiode van het reglement. Merk op dat in die periode het meest constante aantal boetes werd uitgeschreven, aangezien er met uitzondering van december 2021, maandelijks minstens 13 vaststellingen werden genoteerd.
4e reglement ❹	*oktober 2022/september 2023*	**305** pv's (18%), dalende trend, voor de laatste en huidige evaluatieperiode van de maatregel. **De maandcijfers wijzen evenwel op een aanzienlijke stijging van de vaststellingen in de afgelopen twee maanden (juli/augustus) door een opschaling van het proactief politiewerk na klachten van de bewoners** over alcoholgebruik (zie verder/locaties).
5e reglement ❺	*oktober 2023 tot juli 2024*[3]	In de recentste periode werden tot op heden **432 vaststellingen** gedaan. Het is de periode waarin de politie het vaakst het

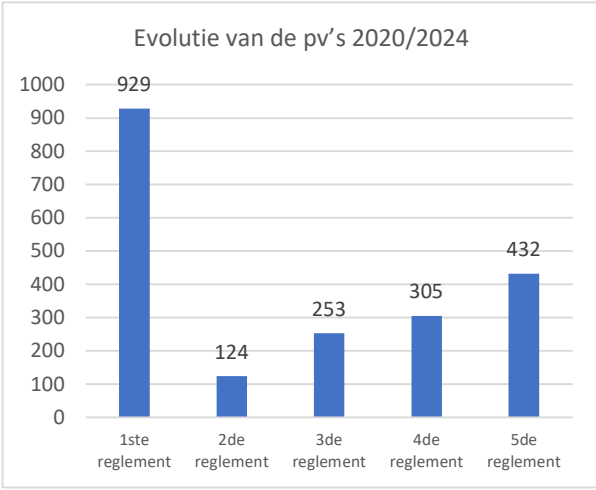

De grafiek hierboven geeft de evolutie weer van de pv's in het licht van de jaarlijkse verlenging van de reglementen. Na de opvallende piek van 2020, gevolgd door een sterke daling, zien we een constante toename van het aantal pv's.

[3] Gegevens beschikbaar tot juli 2024

		zonereglement heeft moeten toepassen (als we de eerste periode buiten beschouwing laten), wat resulteert in een sterke stijging ten opzichte van de vorige evaluatieperiodes. De twee maanden met de meeste overtredingen vonden plaats in die periode, namelijk mei en juli 2024. Met uitzondering van augustus 2023 heeft de **politie in de afgelopen zes maanden de meeste boetes moeten opleggen heeft opgelegd op grond van het zonereglement.** Dat is toe te schrijven aan de politieacties (proactief politieoptreden en prioritair aandachtspunt van de politie) en een betere kennis van de plaatsen waar de problemen door alcoholgebruik blijven aanhouden.	

Naast de toepassing van het zonereglement wordt overlast door alcoholgebruik ook vervolgd op basis van de besluitwet van 14 november 1939 betreffende de beteugeling van dronkenschap op een openbare plaats. Binnen de verbodsperimeter moet dus rekening worden gehouden met deze vaststellingen (zie hierbij gevoegde grafiek van de vaststellingen binnen de verbodsperimeter).

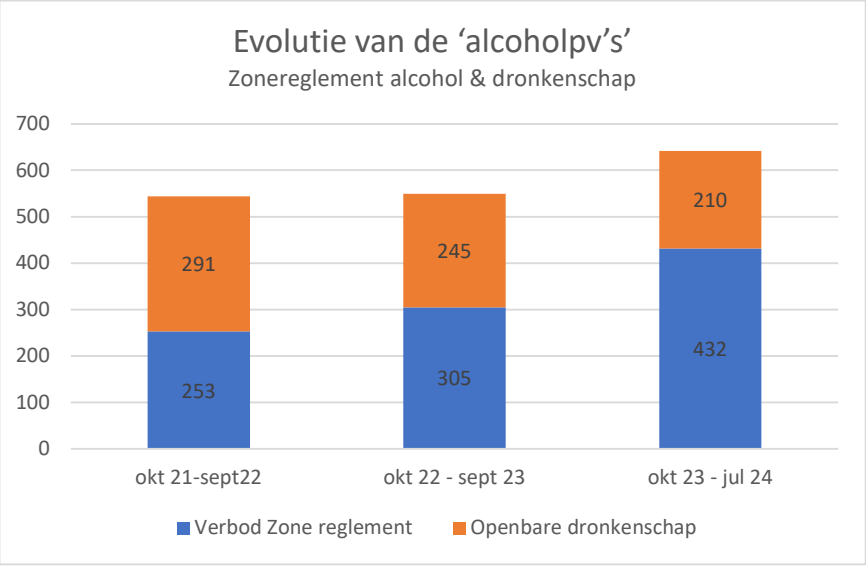

Overtreding op het stedelijk reglement alcoholgebruik - locaties van de feiten

De analyse van de gegevens per locatie bevestigt een verplaatsing over de voorbije 4 jaar van de feiten (en blijvende verbalisering door de politie op grond van het zonereglement alcoholgebruik) naar de **Varkensmarkt** (en in ruimere zin de **Kaaienwijk**). Net als vorig jaar bevinden de vier straten met de meeste boetes zich in deze zone, met (1) een harde kern bij de Varkensmarkt (Vismet, aangrenzende kaaien en het Marguerite Duraspark), (2) rond de zone Handelskaai (Diksmuidewijk), (3) achter de KVS, Hooikaai en Arduinkaai (Alhambrawijk).

(4) De voetgangerszone en omgeving (tussen het Fontainasplein, Beursplein, De Brouckèreplein en de aangrenzende straten) is nog steeds een hotspot, maar in mindere mate dan de Kaaienwijk. De Anspachlaan stijgt in 2024 naar de 4e plaats (grotere aantrekkingskracht voor voetgangers, heropleving van het toerisme).

De grafiek hiernaast geeft in detail de locaties weer van de pv's voor inbreuken op het reglement alcoholgebruik en de pv's voor dronkenschap op een openbare plaats voor de periode 2023/2024.

De kaart hieronder toont de veranderingen in het aantal vaststellingen op de 11 voornaamste hotspots tijdens de vier recentste toepassingsperiodes van het zonereglement.

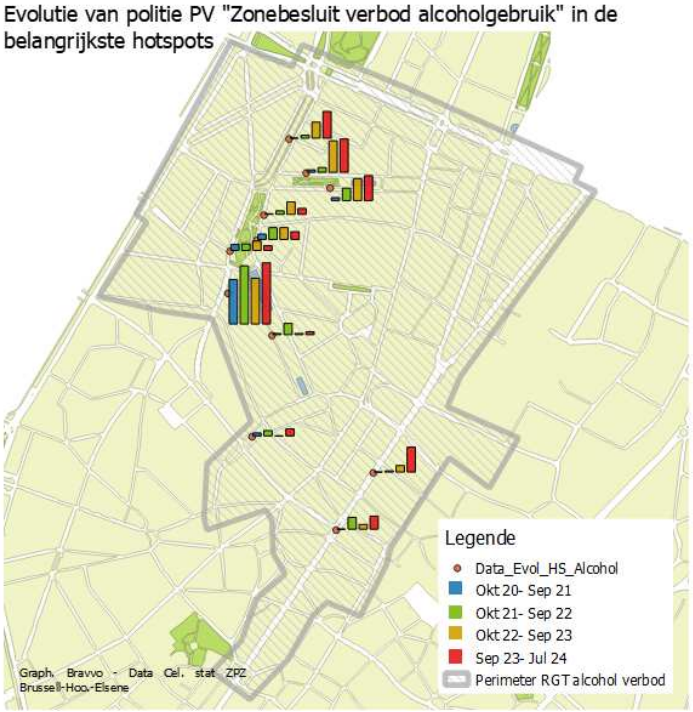

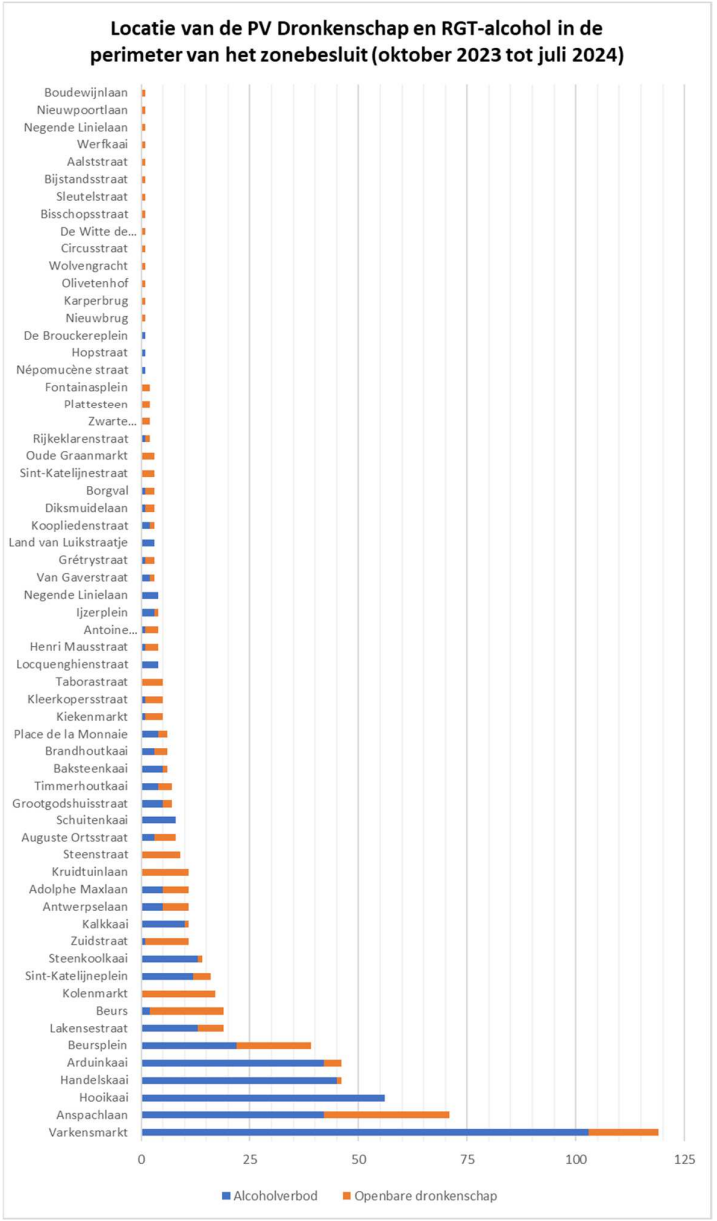

Deze kaart leert ons dat het (hoge) aantal vaststellingen lijkt te stabiliseren op de Varkensmarkt en toe te nemen op de Anspachlaan en de Handelkaai (evenwel op een veel lager pitje).

Inbreuk op het reglement alcoholgebruik - verruimde voetgangerszone. 'Top 5' straten

2020		2021		2022		2023		2024[4]	
Anspachlaan	306	Varkensmarktstraat	80	Varkensmarktstraat	101	Varkensmarktstraat	56	Varkensmarktstraat	105
Beursplein	234	Schuitenkaai	11	Arduinkaai	36	Hooikaai	42	Hooikaai	57
Zuidstraat	83	Steenkoolkaai	15	Beursplein	20	Handelskaai	25	Handelskaai	45
Kiekenmarkt	80	Arduinkaai	5	Baksteenkaai	17	Arduinkaai	20	Anspachlaan	45
Henri Mausstraat	78	Hooikaai	4	Hooikaai	17	Kalkkaai	15	Arduinkaai	42

De doelgroep bestaat nog steeds hoofdzakelijk uit mensen met een uiterst kwetsbaar profiel die in een vicieuze cirkel van alcoholverslaving zijn terechtgekomen (rondzwervende personen, al dan niet gekend bij de opvanginstanties in de wijk, mensen van buiten de wijk die de eerste groep opzoeken om samen te drinken). De politie stelt een toename vast van druggebruikers (crack, cocaïne, polymiddelengebruik met alcohol, dealen), heel vaak in combinatie met psychische stoornissen.

De gegevens van de Bravvo-diensten voor de periode oktober 2023-juli 2024 bevestigen in grote lijnen de gegevens en vaststellingen van de politie:

- Het Bruciteam noteerde in de voetgangerszone 147 overtredingen in verband met dronkenschap (tegen 77 meldingen in 2022/23 en 34 in 2021/22). Het gaat voornamelijk om interventies gericht op rondzwervende personen (vooral in het kader van sensibilisering, maar ook om een ziekenwagen of de politie op te roepen na overlastincidenten, en voor interventies bij vechtpartijen);
- In 2023/24 deden de gemeenschapswachten in de Vijfhoek 88 vaststellingen die rechtstreeks gelinkt waren aan alcoholgebruik (tegen 71 in 2021/22 en 165 in 2022/23). Bij deze daling moeten we evenwel een kanttekening plaatsen, omdat vaststellingen die onder een andere categorie worden geregistreerd, vaak ook alcoholgerelateerde problemen insluiten;
- De burgemeester heeft twee besluiten uitgevaardigd inzake een tijdelijk plaatsverbod voor personen die al geruime tijd voor grote problemen van openbare orde zorgen in de Stad Brussel en specifiek inbreuken plegen op het reglement alcoholgebruik, voornamelijk in de wijk Varkensmarkt.

[4] Op basis van de pv's opgemaakt tijdens de eerste tien maanden van de periode 2023-24

Grootschalige verschuivingen van de problematiek naar zones buiten de verbodsperimeter zijn uitgebleven, maar er wordt wel een polymiddelengebruik in combinatie met drugs vastgesteld bij de doelgroep op wie het alcoholverbod zich richt.

Aandachtspunten en vooruitblik

De uitvoering van het zonereglement alcoholgebruik leidt tot een **gestage toename van het aantal pv's/vaststellingen**, voornamelijk in de **Kaaienwijk (Vismet en Varkensmarkt, Yourcenarpark, Hooikaai en Handelskaai)** en in mindere mate in de buurt van de voetgangerszone. De afgelopen drie maanden werd deze maatregel vooral gebruikt door de politie. Het betreft hier een doelpubliek met een uiterst kwetsbaar profiel, waarbij de problematiek vaak gepaard gaat met druggebruik en/of mentale gezondheidsproblemen (met dubbele diagnose tot gevolg). Deze groep heeft bijgevolg specifieke (psychologische, medische, sociale) hulp nodig.

Het probleem van chronisch alcoholgebruik in de openbare ruimte dat sinds eind 2020 wordt vastgesteld, blijkt diepgeworteld en is nog steeds aan de orde (voornamelijk in de buurt van de Varkensmarkt, waar sensibilisering niet volstaat om het fenomeen in te dijken).

De preventieambtenaren (gemeenschapswachten en Bruciteam) stellen steeds meer problemen vast die gelinkt zijn aan dronkenschap en bevestigen de overlast in de hierboven genoemde wijken. Ze merken evenwel geen grote verschuiving/verspreiding op van het alcoholgebruik en de overlast naar andere plaatsen, buiten de verbodsperimeter. In de huidige situatie is een herziening van de perimeter voor een nieuwe werkingstermijn van 1 jaar niet nodig.

Hoewel dit reglement een volwaardig instrument is waarmee de lokale overheden de overlast door alcoholgebruik kunnen beteugelen, volstaat de maatregel op zich niet om het drankgebruik en de overlast in de openbare ruimte te stoppen. En al zeker niet voor het uiterst kansarme doelpubliek dat gevangen zit in een web van alcohol of andere middelen en zich ophoudt in de Kaaienwijk. Voor die groep blijft het ontradende effect van de maatregel erg beperkt. Deze situatie pleit voor de **invoering van een multidisciplinaire aanpak**:

- Het systeem van ondersteunende/geïntegreerde zorg voor daklozen of mensen die op straat leven, uitbreiden (samen met het gewest en alle overheidsinstanties en verenigingen die actief zijn in de openbare ruimte in Brussel), en het straathoekwerk (Straatverplegers, Diogènes, Samusocial, Hermès+ enz.) en de spoedteams eerstelijnszorg (EMUT of mobiele spoedteams) versterken. Dit proefproject tussen de politiezone POLBRU, het Brugmann- en Sint-Pietersziekenhuis is bedoeld om deze mensen op weg te helpen naar een betere situatie en dus naar een zorgtraject.
-
- De contacten blijven onderhouden met de opvangverenigingen om mensen die op straat leven bewust te maken van de gevolgen van alcoholgebruik in de openbare ruimte en te wijzen op de regeling/sensibilisering van de nachtwinkels (met name rond de verkoop van alcohol aan dronken personen).
- Waakzaam blijven voor alcoholgebruik in de voetgangerszone en preventiemiddelen ter beschikking stellen (Charter van het nachtleven, project 'Nachtrust' om feestvierders te wijzen op de openbare ruimte en het reglement bekend te maken bij de hotels/BHA enz.).

Gegevensverzameling en opmaak: cel Interne Evaluatie Bravvo